

ALU i 6 K regionen

Å tenke igjennom egne forkunnskaper

3. samling 01.02.201

Vigdis Refsahl

Bredtvet kompetansesenter

Lesing

Avkode ←.....→ Forstå

Indre holdepunkter	Ytre holdepunkter	Språk og struktur	Bevisste leseprosesser
Fonologisk Bokstavlyder Vokaler Stavelser Sammensatte grafemer	Tema og sammenheng	Ord og begreper Endelser og bøyningsform Setninger og tekstbånd	Planlegge Forkunnskaper Utdype, berike og visualisere * Stille spørsmål * Forutsi
Lese om igjen, lese videre, lære ord, sjekke			* Oppklare * Oppsummere Trekke slutninger om implisitt tekstinnhold. Organisere Nøkkelord og sammendrag Vurdere , bruke og tenke videre selv
Ortografisk : Ordeler med mening Ikke-lydrette skrivemåter Forstavelser og endelser.	Setningen Bilder eller situasjonen	Sjanger og tekststruktur Litterære virkemidler Strukturelle virkemidler Pedagogiske virkemidler	

Vigdis Refsahl 08, etter Skaathun, Palinscar og Brown,

Leseforståelse

1. Finne fakta fra ulike type tekster og kilder:

Forstå språket og tekstens strukturer

Skumlese, søkelese eller lese grundig

Organisere og bruke informasjonen

2. Tolke og forstå

innholdet:

Bruke egne erfaringer og forkunnskaper ("Skjemaer")

Leve seg inn i, forestille seg eller visualisere innholdet

Tenke ut og integrere innhold som ikke er skrevet direkte (implisitt innhold)

("Lese mellom linjene")

Forklare innholdet på en selvstendig måte

("Bruke egne ord")

Sammenligne egen tolkning

3. Vurdere og tenke

kritisk om teksten:

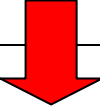
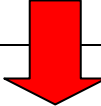
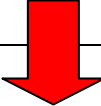
Formulere egne meninger om det som står i teksten

Vurdere forfatterens mening og budskap

Vurdere forfatterens bruk av virkemidler

Sammenligne teksten med en annen lignende tekst eller kilde

Vurdere egen bruk av teksten

Behavioristisk syn på kunnskap	Kognitive teorier om kunnskap	Sosio-kulturelt perspektiv
<i>Ulike måter å se på kunnskap og læring på</i>		
Kunnskap finnes ferdig produsert i lærer eller i læreboka	Kunnskap må konstrueres aktivt av den som skal lære seg den.	Kunnskap oppstår i et sosialt og dialogisk fellesskap
Huske og gjengi det som blir formidlet så likt som mulig.	Reformulere og omorganisere det som blir formidlet slik det er forstått	Forstå og bruke det som er lært på en selvstendig måte.
		
Produktet	Proessen	Samarbeid
Sluttproduktets kvalitet er mål på god læring	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Problemløsning ✓ Forkunnskaper ✓ Metakognisjon ✓ Strategibruk 	Fra lærer til elev: <ol style="list-style-type: none"> 1. modellere 2. lede 3. veilede 4. støtte
Sosial-kognitive læringsteorier med fokus på forståelse og gradvis selvstendig-gjøring av elevene.		
Vigdis Refsahl, e. Olga Dysthe :”Dialog,samspel og læring”, kap. 2		

”Skjemateorier”

Grunnlaget for å kunne forstå tekster ligger i elevenes kulturelle bakgrunn, både hverdagslige og spesielle erfaringer, kunnskaper og indre forestillinger.

”Skjemaene” er en persons oppsamlede og generaliserte erfaringer og kunnskaper. Selv om disse er generaliserte kan de inneholde mange detaljer, rike opplevelser og dype indre forestillinger, som bilder, lyder, lukter, stemninger og følelser. Disse aktiveres og brukes som ”råmateriale” for å kunne ”møte”, gå i ”dialog med” og tolke en tekst. Disse skjemaene vil samtidig utvides og justeres når ny informasjon eller nye perspektiver kommer til. Forståelsesstrategier både bygger på og videreutvikler en persons skjemaer, slik at denne personen stadig kan forstå nye ting, stille nye spørsmål og gjøre nye forutsigelser. strategiene og skjemaene er derfor gjensidig bundet i hverandre.

Assimilasjon og Akkomodasjon

Assimilasjon består av integrering av ny informasjon til allerede eksisterende skjemaer.

Akkomodasjon består av endringer i eksisterende skjemaer når nye ideer og informasjon kommer til.

Fra Piaget og kognitive teorier om leseforståelse

”Frontlast” lesing

Lesestrategier

Lese-
forståelse

Kunnskaper:

- *Situasjonen
- *Teksten
- *Språket
- *Innholdet
- *Leseformålet

Motivasjon:

- *Jeg forstår
- *Jeg kan
- *Jeg vil

Aktivering av forkunnskaper

Elevene er en ressurs for egen læring

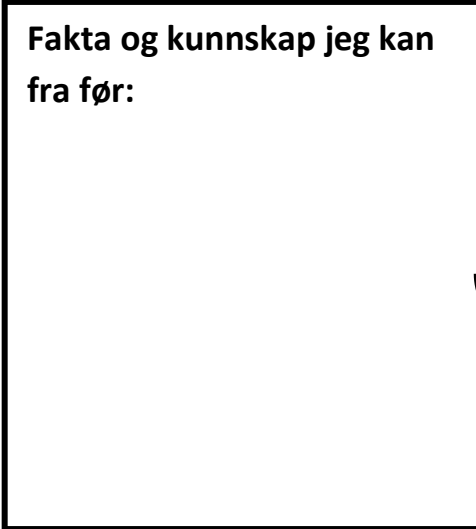
1. Lær elevene å tenke igjennom hva de har erfart, tenkt og lært fra før :
 1. Livserfaringer generelt (kulturelt)
 2. Spesielle erfaringer som er relevant for temaet
 3. Hva som er lært fra før innen for det aktuelle temaet
 4. Hva som er lært i andre fag
2. Ikke fokuser på ev. "feil" på dette stadiet
3. Lære elevene å organisere forkunnskapene
4. Bruk en "Vøl" – struktur for bevisst læring

Vet fra før (start)	Ønsker å lære(mål)	Har lært (resultat)
<p>Dialoger på tvers av kolonnene bevisstgjør elevene hvordan læring foregår, og setter de i stand til å evaluere egen læring</p> 		

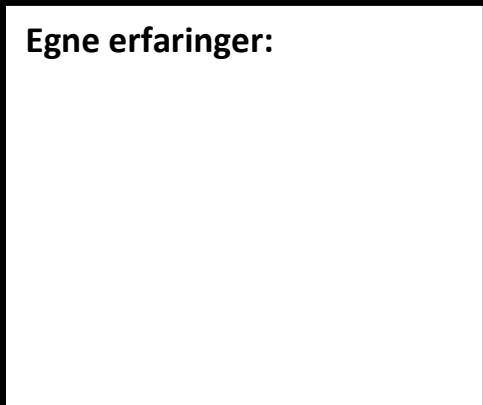
Jo mer elevene vet fra før, og jo bedre denne kunnskapen er organisert, jo lettere er det å lese og å tilegne seg ny kunnskap.

Hva hjelper meg til å forstå teksten?

Fakta og kunnskap jeg kan fra før:

Egne erfaringer:

Fra andre bøker, film eller andre steder:

Teksten handler om:

Dette forstår jeg bedre på grunn av forkunnskapene og erfaringene mine:

Zievs,06: "A Backpack for understanding".

Leseskjema

Overskrift:

Dato:

Før du leser: *Noter opp egne forkunnskaper og tanker om teksten*

Før og imens du leser: *Still noen spørsmål til teksten*

Imens du leser: *Skriv opp og lære nye ord*

Etter du har lest: *Skriv et kort sammendrag og sjekk spørsmålene*

Vigdis Refsahl

Læringssyn og strategilæring

1. Gi strategiene mening og gyldighet ved å bruke dem i egen undervisning (**introduksjon**)

- ✓ Fokuser på strategier (lære "å lære" for å lære lesemåter og fag)
- ✓ Modeller og "tenk høyt" foran elevene
- ✓ Begrunn valg av strategier
- ✓ Vurder strategibruk og måloppnåelse sammen med elevene

2. La elevene øve sammen ved hjelp av metoder som samarbeidslæring, felles læresamtaler, loggbruk og evalueringer (**sosial etablering**)

3. Gi elevene arbeidsoppgaver som sørger for at elevene prøver å bruke strategiene selv, men følg opp med veiledning og støtte etter behov (**internalisering**)

4. Hold fast ved strategibruk over tid og gi elevene støtte i å bruke dem på selvstendige måter (**automatisering**)

(Bruner om scaffolding, Vygotsky om "fire trinn")

Transaksjonell strategiundervisning

Benchmark School v/Iren Gaskins 1980-2000

Langvarig opplæring i bruk av lese- og læringsstrategier som en naturlig og integrert del av fagopplæringen. Kognitive strategier for lesing og læring inngår i fagene gjennom hele skoleåret.

Strategiene læres gjennom samhandling mellom lærer og elever, tilpasset og justert etter elevenes forutsetninger og initativer.

Mening med faglig innhold og hensiktsmessige strategier skapes av lærer og elever i fellesskap. Det betyr at lærer og elever, som en gruppe, kommer man fram til tolkninger og gode lese måter.

Stor grad av interaktive dialoger hvor elever ble utfordret til å tenke selv, framfor å produsere riktige svar.

De samme strategiene blir anvendt på tvers av ulike fag.

- Høyttenkning omkring tekstinnhold
- Konstruksjon av visuelle forestillinger
- Oppsummeringer av hovedmomenter
- Forutsigelser på bakgrunn av forkunnskaper
- Vurdering av forutsigelsene og tekstens innhold
- Lage spørsmål til teksten
- Avpasse lese hastighet og lese måte

Strategiene blir lært gjennom forklaringer, begrunnelser, omfattende modelleringer og gradvis selvstendigjøring av elevene.

Se gjerne hjemmesidene www.benchmarkschool.com

Drøft hvordan "Begrepskartet", "VØL" – skjemaet kan brukes som *dialogiske verktøy* i klassene - i tråd med de læringsteoretiske prinsippene:

Sosial medierende læring i fire trinn Vygotsky):	Konstruktivistisk læring(Piaget): Forkunnskaper, spørsmål og bevisst meningsdanning
<p>1. Introdusere, forklare og modellere en måte å lære på /praksis</p> <p>2. Gjøre sammen med hele klassen – dialogisk</p> <p>3. Gi elevene hjelp og støtte mens de prøver å gjøre det samme selv – med vekt på gradvis mer selvstendighet</p> <p>4. Legge til rette for at elevene bruker verktøy og strategier selvstendig, når de leser eller gjør annet skolearbeid.</p>	<p>Begrepskartet ?</p> <p>VØL – skjemaet?</p> <p>Logg?</p>